

Det virker gammeldags å kalle nabokona «fru Hansen», men noen manéerer bør barna lære seg

Gode manéerer bidrar til å lære barn toleranse, empati og grensesetting. Barn som tilegner seg disse verdiene tidlig, har en «superkraft», mener ekspert.

Denne artikkelen har vært publisert i The New York Times.

Da jeg vokste opp, fikk jeg ikke gå fra bordet før jeg hadde spurt foreldrene mine om lov. Jeg måtte svare i hjemmetelefonen med «*Dunn residence, Jancee speaking*». (*I Norge ville vi kanskje sagt «Dunn, vær så god, dette er Jancee».*) Jeg sa «Yes, ma'am» til moren min, og jeg ville aldri ha drømt om å tiltale moren til vennen min med fornavn. Hun het «fru Mays».

Merk deg at jeg vokste opp i 1970-årene. Jeg bodde heller ikke i underetasjen i «Downton Abbey», men i en enebolig over to plan i en forstad i New Jersey. Likevel er det merkelig hvor gammeldags mye av denne oppførselen virker nå.

Jancee Dunn er journalist og har skrevet denne saken for The New York Times. *Foto: Jancee Dunn*

Det er ingen hemmelighet at vi lever i mer uformelle tider. Familier spiser på farten ved kjøkkenøyen. Barna tiltaler lærere med fornavn. Ordene «vær så snill» og «tak» virker ofte valgfrie.

Finnes det likevel en standard for god oppførsel som barn bør følge i dag?

Synet på høflighet kan selvfølgelig variere kraftig fra land til land og i kulturer. Gode manérer er likevel fortsatt viktig, sier psykolog Melissa Robinson-Brown. Det er ikke noe man lærer barna bare fordi det er regler som skal følges, mener hun.

– Manérer signaliserer at du respekterer den du snakker med, og er klar over at vedkommende har følelser som kan påvirkes av hvordan du oppfører deg, sier hun.

– Folkeskikk viktig for sosial intelligens

Forskning viser at det kan gi fordeler på lengre sikt å tilegne seg folkeskikk i ung alder. [En studie over 20 år](#) som ble publisert i American Journal of Public Health i 2015, fant en sterk sammenheng mellom barns sosiale ferdigheter i barnehagen og hvordan de klarte seg og trivdes som voksne. Samme resultat viste [en studie fra](#) Johns Hopkins School of Nursing fra 2016. Der var over 9000 barnehagebarn undersøkt.

Foreldre som roser barna sine for å vise sympati og høflighet, og som snakker med dem regelmessig om å ta hensyn til andres følelser, legger grunnlaget for at de kan utvikle empati. Det sier Jennifer Trachtenberg, lege og assisterende klinisk professor i pediatri.

– Denne livskompetansen er til stor hjelp for vår sosiale og følelsesmessige intelligens. Det handler om å kunne fange opp sosiale vink og utvikle gode lytteferdigheter, sier hun.

Forskning har vist at barn helt ned til 14 måneders alder utviser «empatisk omtanke» for andre.

– Vi er en veldig samarbeidsvillig art, sier Susan Gelman, professor i psykologi og lingvistikk ved University of Michigan.

– Vi vet at selv babyer klarer å vente på tur. De venter på at den andre personen skal snakke ferdig, deretter kommer de med lydene sine, og så stopper de.

Så hvilke manérer er det rimelig å kreve av småbarn?

Grunnleggende: «Vær så snill», «takk» osv.

Alle taleføre barn opp til seks år bør kunne si «**vær så snill**», «**takk**» og «**bare hyggelig**», ifølge Elaine Swann. Hun driver sin egen skole i Los Angeles der hun lærer barn regler for god oppførsel.

Selv smårollinger kan mestre et **enkelt håndtrykk** og vite forskjell på **inne- og utestemme**, ifølge henne.

De kan også lære seg å **vente til de voksne har snakket ferdig**, i stedet for å buse ut med det de har på hjertet, mener Swann.

Barn med spesielle behov kan være senere ute med å tilegne seg de grunnleggende spillereglene for god oppførsel. Man må ta hensyn til evnenivået deres, sier Trachtenberg, som har en sønn med autisme.

Øyekontakt: noen lure tips

Barn som henvender seg til voksne, bør prøve å få **øyekontakt**, mener Daniel Post Senning i Emily Post Institute. Han vet at det kan være vanskelig for enkelte barn.

– Du kan lære barn å se på neseryggen til folk, foreslår han. – Det gir dem noe spesifikt å gjøre.

Swann sier til barn at hvis en voksen spør dem om noe, bør de prøve å møte personens blikk når de svarer.

– Jeg forteller dem at hvis noen spør hvor gammel du er, så se på dem og si «fem år», og så kan du se bort igjen, sier hun.

Erkjenne feil med unnskyld

Selv de minste barna kan være med på å skrive takkekort eller si **takk for gaven** i en liten video som sendes til bestefar, sier Senning.

Det er også viktig at de lærer seg å erkjenne en feil med å **si unnskyld**, mener han.

– Alle tenker på manérer som eksemplarisk oppførsel. Hvordan vi oppfører oss når ting *ikke* går så bra, er imidlertid en større test på hvor flinke vi er med mennesker, påpeker Senning.

Moderne manérer: Toleranse og respekt

Kanskje moderne manérer ikke er så formelle som i tidligere generasjoner. Men på noen måter har de likevel forbedret seg. Nå handler det mindre om hvilken gaffel man skal bruke, og mer om **toleranse og respekt** for at vi alle er forskjellige. [Alle med barn](#) i barnehagen eller på småbarnstrinnet vet at det å være snill og **inkluderende** er en viktig verdi i vårt århundre.

– Måten vi lærer barn å være hensynfulle og omtenkssomme på når de er under seks år, er å fortelle dem at vi ikke skal gjøre noe mot andre som får dem til å føle seg sinte, lei seg eller flaue, sier Swann.

– Vi stiller mange «hva hvis»-spørsmål, som for eksempel «hvis du gjorde dette, hvordan tror du det ville få en annen til å føle seg?»

Grensesetting: Barn må ikke klemme

Det er også viktig å legge vekt på **grensesetting**. Vi forventer ikke lenger at barn skal gi noen en klem bare fordi de blir bedt om det. Det er en positiv utvikling, mener psykologen Robinson-Brown.

– Det gjør det lettere for barna å forstå at de ikke skal tolerere at voksne presser dem til å gjøre noe de føler seg ukomfortable med, sier hun og får støtte fra Trachtenberg.

– Det kan være mange grunner til at barnet ditt ikke ønsker å kysse onkel Arthur, bemerker Trachtenberg.

– Noen barn er bare veldig beskjedne. Hvis du tvinger dem, reagerer de negativt fordi de ikke er blitt kjent med personen ennå, sier hun. I våre dager blir barn til og med oppmuntret til å sette grenser for hverandre.

Godt eksempel: Vær den du vil barna skal være

Alle ekspertene er enige om at det ikke er nok bare å lære barnet gode manérer. Foreldrene er også nødt til å gå foran med et **godt eksempel**. Du kan ikke stå og skravle i telefonen mens du drar kredittkortet uten å ense butikkespeditøren, og så forvente at barnet ditt skal være høflig.

Som Senning sier: – Vær den personen du vil at barna dine skal være.

Hvis du gjør det, vil du få mye igjen for det, sier Swann.

– Jeg forteller ungene at folk vil være veldig greie mot deg hvis du er høflig. Dører vil åpne seg for deg, og du kommer til å få mer av det du ønsker. Tenk på det som en superkraft.